

Dkt. Jeffrey Hudon, Akiolojia ya Kibiblia, Kipindi cha 16, Akiolojia na Daudi wa Kihistoria

© 2024 Jeffrey Hudon na Ted Hildebrandt

Huu ni Dkt. Jeffrey Hudon katika mafundisho yake kuhusu Akiolojia ya Kibiblia. Huu ni kipindi cha 16, Akiolojia na Daudi wa Kihistoria.

Sawa. Baada ya kifo cha Sauli, Daudi alirudi Yuda na kutawala kama mfalme juu ya kabila la Yuda na Hebroni kwa miaka saba. Baada ya hapo, alialikwa na makabila mengine kuwa mfalme juu ya Israeli yote. Wakati huo, alifanya uamuzi wa busara sana wa kimkakati na akachagua eneo lisiloegemea upande wowote la kutawala kutoka, na hilo lilikuwa jiji la Wakanaani au Wayebusi la Yebusi au Yerusalemu.

Daudi na watu wake, hasa Yoabu, jenerali wake, walishambulia ngome au ngome ya Tzion, jina ambalo tena ni jina la kabla ya Israeli. Tzion mwanzoni si neno la Kiebrania. Ni jina la kabla ya Israeli kwa Yerusalemu, na lilitoka mji huo na kuufanya kuwa milki yake ya kifalme.

Kwa hivyo, Yerusalemu ikawa karibu kama Washington DC ya Israeli ya kale. Huu ni wakati muhimu sana, tena, kama ule wa ushindi, katika historia ya Israeli kwa kazi ya akiolojia. Na tena, ni kipindi kigumu ambacho kina maoni mengi tofauti.

Picha chache tu, au niseme nne, hapa. Hebu tuonyeshe mambo kadhaa. Huu ni, tena, ujenzi mpya wa eneo linaloitwa Khirbet Qeiyafa uliotengenezwa kwa kompyuta, ambao ama unaanzia utawala wa Sauli au utawala wa Daudi.

Na hapa panatazama Bonde la Ela ambapo Daudi alipigana na Goliathi. Unaweza kuona hapa nyumba kubwa ya mtindo wa vyumba vinne, ambayo labda ilikuwa makazi ya gavana au makazi ya kiutawala kwa mtawala wa jiji hili. Pia ina malango mawili hapa na hapa.

Vipengele hivi vinawafanya wasomi wengi kuamini kwamba hii ni Sha'arim ya kibiblia, ambayo ina maana ya malango mawili ambayo yalikuwa katika eneo hili la karibu. Kwa hivyo, ni ishara nzuri ya jina la kibiblia la eneo hili. Hapa kuna msanii, mchoro wa msanii mwingine wa Yerusalemu wakati wa Daudi.

Tena, imetengwa au imetengwa tu karibu na Daudi. Hakuna upanuzi wa Mlima Sayuni au Mlima Moria au Kilima cha Magharibi. Una upanuzi huu hapa wa Chemchemi ya Gihoni na mnara hapo kulinda chanzo cha maji cha jiji.

Hapa chini kushoto ni Slaves Hill huko Timna, ambapo shughuli za uchimbaji madini zilifanyika wakati huu wa uchimbaji wa shaba. Na hizo ndizo zilizoharakishwa chini ya Daudi na Sulemani na hakika zilikuwa chini ya uongozi wao, angalau kwa maoni

yangu. Hatimaye, kipande cha karibu cha stela kilipatikana huko Dan mnamo 1992-1993.

Hili lilisababisha shughuli nyingi za kitaaluma, uvumi, na maoni tofauti, kwa sababu linasema neno Nyumba ya Daudi, Beit David. Huo ndio mtajo wa kwanza unaojulikana wa Daudi katika hati ya kisasa. Jiwe hilo lina tarehe takriban karne moja baada ya Daudi mwenyewe.

Kwa hivyo, inazungumzia nasaba yake, mfalme wa Nyumba ya Daudi. Sawa, picha ya kibiblia ya maisha ya Daudi na urithi wake, miaka ya mwanzo ya Daudi. Tena, alikulia Bethlehemu na Bonde la Refaimu.

Kuna tovuti ya Iron One, ambayo tutazungumzia hapa katika slaidi ijayo, inayoitwa Gilo, ambayo inaweza kuhusishwa kwa sehemu na moja ya vita vyake na Wafilisti. Gibeia ya Sauli, ambaye, bila shaka, alikuwa mwanachama wa mahakama ya Sauli. Bonde la Ela, ambapo alimshinda Goliathi.

Gathi, tena, alipokuwa akimkimbia Sauli, Daudi alihudumu chini ya Akishi pamoja na Mfalme Akishi wa Gathi na akapewa mji wa Siklagi. Na hiyo iliishia Wafilisti walipowashinda Waisraeli kwenye Mlima Gilboa. Na Daudi akarudi Yuda na kuwa mfalme wa kabila la Yuda.

Jangwa la Yuda lilijitokeza katika maisha ya Daudi kwa sababu alimkimbia Sauli. Sehemu zimetajwa hapo, kama vile ngome, ambayo inaweza kuwa neno la Masada, ngome ya baadaye ya Herode. Yerusalemu, Bethsaida.

Mmoja wa wake zake alitoka Bethsaida, binti mfalme wa Gesheri. Rabat Amoni, ambapo alituma jeshi lake kupigana na Waamoni. Maandishi, Tel Dan, Jiwe la Moabu, na Hekalu la Karnaki yote yanaweza kutaja nyumba ya Daudi, si mmoja wao tu, bali wote watatu.

Kisha Khirbet Qeiyafa, ambayo ilikuwa eneo lililogunduliwa hivi karibuni, ilikuwa na athari muhimu sana kwa utawala wa kifalme wa mapema. Na kisha, na hatimaye, Bonde la Timna, ambapo tuliona picha ya eneo la Slaves Hill, ambalo lina eneo hili lote. Bonde la Timna na Visiwa vya Edom Plain vina uvumbuzi muhimu unaohusiana na uchimbaji na uzalishaji wa shaba wakati wa karne ya 10, wakati wa Daudi na Sulemani.

Tena, ukirudi nyuma na kutazama ulimwengu wakati wa utawala wa Daudi, unaona fursa nzuri hapa kwa sababu Misri na Mesopotamia ni dhaifu. Waashuri, Wababeli, na Wamisri wote wanapungua. Na kwa hivyo kimsingi kuna ombwe la mamlaka, hakuna nguvu kubwa katika eneo hili kubwa la kuathiri sera za falme hizi ndogo ndogo au falme za kikanda katika Levant.

Kwa hivyo, Daudi anaweza kuonyesha nguvu zake na, kupitia vita na mikataba, kupanua ushawishi wake sana na kuwa ufalme wenye nguvu sana wa kikanda, kama si himaya ndogo. Sasa, kwa ugunduzi wa Tel Dan Stele, nyumba ya Daudi, karibu wakati huo huo, mwaka mmoja au miwili tu hapo awali, kitabu hiki kilitoka. Na Philip R. Davies, mwanamume aliyeonyeshwa hapa akiangalia kitabu na akitabasamu kwa kamera, aliandika kitabu hiki.

Na Davies alikuwa mtu asiyeamini Mungu au asiyeamini Mungu. Na alipendekeza katika kitabu hiki kwamba, katika nukuu, Mfalme Daudi ni wa kihistoria kama Mfalme Arthur. Alidai kwamba Daudi alikuwa hadithi, kwamba ilikuwa hadithi ya kubuni.

Hakuwahi hata kuwepo. Na, bila shaka, katika mwaka mmoja au miwili ijayo, wanapata Tel Dan Stele. Changamoto ambayo Davies na wengine kama yeye walitoa ilikuwa kwamba hii haimrejelei Daudi, lakini inamrejelea mungu fulani asiyejulikana mwenye konsonanti zile zile.

Na, bila shaka, ni watu wachache sana waliokubali hilo. Badala yake, walikubali jinsi inavyosomeka kwa urahisi kama nyumba ya Daudi. Hapa kuna picha nyingine ya Tel Dan Stele nzima.

Iligunduliwa mwaka wa 1993. Ina hadithi ya kuvutia hapa. Avraham Biran, mtaalamu wa vitu vya kale mwandamizi sana katika Chuo cha Hebrew Union, alikuwa akichimba huko Dan tangu mwaka wa 1966.

Msaidizi wake alikuwa mtu wa kawaida sana. Hakuwa na mtazamo wa juu wa maandiko. Wanafanya usafi nje ya lango la nje huko Dan.

Na akakuta kipande hiki cha basalt kikiwa kimetumika kama kitu cha pili ukutani kikiwa na maandishi haya. Na Avraham Biran akaja. Nadhani jina lake lilikuwa Gila Cook kama nakumbuka, na akasema, Mungu wangu, tuna maandishi.

Na kwa hivyo, mara moja walitafuta vipande zaidi vya basalt vya maandishi haya na wakapata hivi viwili, hivi vingine viwili, hatimaye, na bado ni vipande vipande sana, lakini wanaweza kusoma zaidi maandishi hayo. Na maandishi haya si maandishi ya Kiisraeli. Ni ya Kiaramu, kutoka kwa mfalme wa Kiaramu Hazaeli, uwezekano mkubwa wakati Hazaeli alipochukua utawala wa Dani karne moja baada ya maisha ya Daudi na anamtaja mfalme wa Israeli na mfalme wa nyumba ya Daudi katika maandishi haya, akiwashinda.

Kwa hivyo, tena, kimsingi una hati ya kisasa kutoka kwa chanzo kisicho cha Israeli kinachomtaja sio lazima Mfalme Daudi bali nyumba ya Daudi, nasaba ya Daudi. Na hivyo hilo linathibitisha, chini ya hali yoyote, kwamba lazima lithibitishwe kwamba kulikuwa na Daudi wa kihistoria. Na hivyo, kazi yote ya Philip R. Davies na nukuu yake kwamba David anamhusu Mfalme wake wa kihistoria Arthur inaanguka wazi.

Wakati huo huo, msomi Mfaransa alikuwa akisoma tena Jiwe la Mesha, Jiwe la Moabu. Hili ni jiwe la msingi linaloanzia wakati wa maandishi ya Tel Dan, lakini lilijengwa na mfalme wa Moabu, Mesha, huko Transjordan, karibu mwaka 840 KK, karibu wakati huo huo. Mistari ya chini haikuwa wazi, lakini Andre Le Maire, profesa aliyekuwa akisoma mistari hii, alifikiri alitambua neno Heights of David hapo.

Na kwa hivyo, kulikuwa na kutajwa kwa pili, labda, kwa Daudi. Hatimaye, KA Kitchen, mtaalamu wa mambo ya Misri wa Uingereza, alikuwa akisoma orodha ya Shishaki huko Karnak na anaamini pia anataja Nyanda za Juu za Daudi katika maandishi ya Shishaki. Na huenda nimekosea hapa, lakini nadhani Nyanda za Juu za Daudi ziko Karnak.

Nyumba ya Daudi iko katika Jiwe la Mesha na Jiwe la Tel Dan. Kwa hivyo, ndani ya miaka michache tu, una marejeleo matatu yaliyogunduliwa. Moja kwenye maandishi yaliyogunduliwa hivi karibuni, na mawili kwenye maandishi ambayo yamejulikana kwa muda mrefu.

Tena, tunaangalia Bethlehemu. Hapa ndipo Daudi alipokulia. Hatujui hasa mahali alipoishi, lakini tunajua kwamba kulikuwa na mahali palipoitwa Bethlehemu, ambapo ndipo alipozaliwa.

Nina nadharia kuhusu hilo, ambayo nitaitaja baada ya dakika chache. Lakini Bethlehemu leo ni mji ulioenea, labda nusu Wakristo au pengine Waislamu wengi kwa wakati huu. Lakini hapa ndipo palikuwa tena nyumbani kwa Daudi.

Na tutaiona Bulla hii. Huenda tumeiona hapo awali. Tutaiona tena.

Muhuri muhimu sana ulipatikana hivi karibuni huko Yerusalemu. Na unaweza kuona neno Bethlehemu hapa katika Palo. Unaweza kuona kidogo ya Beit, Tav, Lemed, Nyasi, na mwanzo wa Mem.

Kwa hivyo hiyo inaelezea Bethlehemu. Na hiyo ndiyo maandishi ya zamani zaidi yanayotaja jina la mji huo ambao umewahi kupatikana. Yanaanzia yapata mwaka 700 KK.

Sawa, tulizungumzia kuhusu Bonde la Refaimu hapo awali, lakini ukiangalia Bonde la Refaimu tena kuna kikapu cha mkate cha Yerusalemu, bonde linaloshuka hadi Bonde la Zoriki na hatimaye hadi pwani. Huu ni uwanja wa vita. Ulikuwa uwanja wa vita kwa sababu Wafilisti walijaribu mara mbili kupanda bonde hili kutoka Shefela na kumshambulia Daudi huko Yerusalemu.

Daudi alikuwa jenerali bora na alikuwa amewaficha wanajeshi wake pembezoni mwa bonde. Na Wafilisti walipokaribia, aliwashambulia na kuwashinda. Sasa, kwa nini

Daudi alifanikiwa sana hapo? Naam, kulikuwa na eneo lililogunduliwa muda mfupi baada ya Vita vya Siku Sita vinavyoelekea Bonde la Warefai upande wa kusini.

Na ilikuwa eneo la makazi la Iron I Israel lililokuwa la kijijini sana, lililohifadhiwa vibaya ambalo waliliita Gilo. Gilo, kwa kweli, ilikuwa jina la kale, lakini kwa kweli halihusiani na eneo hilo, lakini hata hivyo linaitwa Gilo. Gilo, tena, ina aina ya ukuta wa mzunguko na kulikuwa na baadhi ya nyumba ambazo, tena, zilizohifadhiwa vibaya, zilikuwa sehemu tu za kuta.

Lakini mambo mawili hapa ambayo ni muhimu. Moja ni mnara wa Iron II ambao ulijengwa pengine katika karne ya 8. Na kisha kutoka kwenye skrini hapa kaskazini kulikuwa na Iron I, mnara imara uliokuwa ukiangalia Bonde la Rephaim.

Na naamini kwamba ilikuwa kutoka mahali hapa ndipo jeshi la Daudi lilishuka hadi bondeni na kuwashambulia Wafilisti na kuwashinda Wafilisti waliokuwa wakija. Kwa nini nasema hivyo? Pia naamini kwamba Gilo na sehemu za juu zinazozunguka Bonde la Refaimu zilikuwa mali au eneo la ukoo wa Daudi, kwa familia ya Daudi. Pia kuna ushahidi kwamba hii ilikuwa mali ya kifalme baadaye katika Enzi ya Chuma kutoka kwa ufalme wa Daudi kwa sababu ya handaki na usanifu fulani wa kifalme uliopatikana kando ya Bonde la Refaimu.

Kwa hivyo, labda hata kwa jina linalotajwa au kupigwa mhuri kwenye vipini vya mitungi ya kifalme baadaye. Sasa, mtu aliyechimba Gilo alikuwa Ami Mazar, mmoja wa maprofesa wangu wa zamani nilipokuwa Israeli. Na Ami Mazar alifanya kazi nzuri sana kuchimba hili.

Na leo, kwa bahati mbaya, kuna ujenzi wa makazi wa Israeli unaoizunguka, lakini imehifadhiwa, eneo lenyewe. Umuhimu wa eneo hili una pande nyingi. Mojawapo ya sehemu muhimu za eneo hilo ni kwamba hakukuwa na maji hapo.

Ilikuwa eneo lililoinuka. Walikuwa na ulinzi kutoka kwa ardhi iliyozunguka. Hata hivyo, haikuwa na majira ya kuchipua na maisha magumu sana kwa walowezi huko Gilo katika kipindi cha majaji.

Wakati huo huo ambapo hili lilikuwa likishughulikiwa na kusomwa, baadhi ya wasomi wa Israeli walibishana kwamba Yerusalemu wakati huo ulikuwa mji mdogo sana, hata kama haukuwa na watu wengi. Jambo muhimu kuelewa ni kwamba Gilo haikuwa na chanzo cha maji, Yerusalemu ilikuwa nayo. Yerusalemu ilikuwa na Chemchemi ya Gihoni.

Na hakuna njia ya busara kwamba Yerusalemu ingeachwa na Gilo ikaliwe. Kwa hivyo ukweli tu kwamba Gilo ilikuwepo bila chanzo cha maji unathibitisha kwamba Yerusalemu ulikuwa mji, labda wa urefu fulani, unaweza kuuita mji, wakati wa kipindi

hiki cha mpito kati ya Enzi ya Shaba na ufalme. Mtazamo mwingine wa Gibeia ya Sauli.

Hapa ndipo tena Daudi alikuwa sehemu ya baraza la Sauli wakati wa miaka yake ya kwanza kabla ya ufalme wake. Tena, inaonyesha mahali alipopigana na Goliathi ili kutathmini maisha yake. Na picha nyingine ya Wafilisti na Goliathi.

Biblia inatoa istilahi zinazoelezea sana kuhusu silaha za Goliathi. Na tena, msomi kutoka Chuo Kikuu cha Cornell, Jeffrey Zorn, amehandika karatasi nzuri sana, iliyochapishwa yapata miaka 15 iliyopita, kuhusu silaha za Goliathi na uhalisia wa historia ya simulizi kutokana na maelezo hayo. Na hilo linafaa kusomwa.

Na bila shaka, mji wa Goliathi, Gathi, ambao tumeuona hapo awali. Na tena, Daudi alipokuwa mwasi kutoka kwa Sauli, angeelekea jangwani la Yudea pamoja na mji wa Wafilisti wa Gathi ili kumkimbia Sauli. Na , bila shaka, tunakumbuka Vita vya Mlima Gilboa na kifo cha Sauli na Yonathani, na hiki ndicho kilichomfanya Daudi kuwa mfalme baada ya hapo.

Sawa, tena, taswira ya msanii wa Yerusalemu wakati wa Sulemani au muda mfupi baadaye. Kwa hivyo, hebu tuangalie hili. Natumai kujadili historia ya Yerusalemu kwa undani zaidi katika hotuba inayofuata.

Lakini leo, hili linaloonyeshwa hapa ni Bonde la Kidroni. Na Mlima wa Mizeituni uko hapa juu kutoka kwenye picha ya Mlima wa Makosa. Na kisha kuna Bonde la Tyropoeon au Bonde la Kati, kama Josephus anavyoliita, Bonde la Watengenezaji wa Jibini linaloshuka hapa.

Na hivyo, hii ilitoa angalau ulinzi fulani pande mbili au tatu. Upande wa kaskazini wa mji wa Daudi, ambao ndio eneo la awali la makazi ya Yerusalemu hadi wakati wa Sulemani, haukujumuisha ugani huu hapa. Na huu ni mji hapa ambao Daudi aliuteka.

Na unaweza kuona sehemu dhaifu ya jiji iko kaskazini. Sasa, kuna aina ya tandiko hapa linaloitwa Melo. Na kisha kupanda kwingine hadi Mlima Moria au Mlima Sayuni, kwa kweli, Mlima wa Hekalu.

Kwa hivyo, tunachokiona hapa ni jengo la jiwe la hatua, ambalo sehemu zake bado zipo, na ngome ya Sayuni au jumba la Daudi iliyokuwa juu yake. Na kisha, bila shaka, nyumba za jiji lililokuwa chini yake. Sasa Yerusalemu ilikuwa ya kuvutia kwa sababu haikuwa tu kwamba ilitawaliwa na Waisraeli, bali Israeli mwanzoni iliiteka na kisha ikarudi katika udhibiti wa Wayebusi hadi Yoabu na Daudi walipoishinda miaka saba baada ya utawala wake.

Yerusalemu ilikuwa nje ya njia iliyopitwa na wakati. Kwa kweli haikuwa na vipengele vyovyote vya kimkakati ambavyo vingewavutia watu kwake. Barabara kuu, Njia ya

Mababa wa Taifa, iko upande wa magharibi, labda umbali wa dakika 20 au 25 kutoka barabarani ili kufika mjini.

Tena, ilikuwa imelindwa vizuri pande zingine, lakini upande wa kaskazini, ilikuwa dhaifu sana. Unaweza kuona lango hapo na minara. Kitu kimoja kilichokuwa nacho kilikuwa chemchemi, chanzo cha maji, chemchemi ya Gihoni, mahali fulani katika eneo hili hapa.

Uchimbaji wa hivi karibuni unaonyesha kwamba kuta zilitoka kwenye kuta za jiji, zikiwa na mnara unaolinda chemchemi hiyo. Katika hatua hii, wakati hili lilipofanywa, wasomi wengi waliamini kulikuwa na handaki na sio kuta na minara. Lakini uchimbaji wa hivi karibuni umeonyesha kwamba hizo zinaweza kuwa zilikuwepo mapema kama Enzi ya Shaba ya Kati, kipindi cha wazee wa ukoo wa marehemu.

Kwa hivyo, haukuwa mji wa kuvutia kwa vyovyote vile, lakini Daudi aliukimbilia kwa sababu ulikuwa kwenye mpaka kati ya maeneo ya kikabila ya Yuda na Benyamini, na ulikuwa eneo la kigeni. Kwa hivyo, alichukua hilo na kulifanya kuwa mali ya kifalme. Ilikuwa hatua nzuri sana kwa sababu haikuwa eneo lisiloegemea upande wowote.

Hakuna kabila lililoweza kudai kwamba lilikuwa na mji mkuu katika eneo lao. Sasa, baada ya kifo cha Daudi, Sulemani alichukua na kupanua jiji ili kuizunguka Mlima Moria. Sehemu za ukuta huu zinaweza kuonekana leo kusini mwa Mlima wa Hekalu.

Mengi ya haya ni uvumi kuhusu mahali ambapo majumba yalikuwepo na jinsi yalivyoonekana. Kwa ujumla tunajua jinsi majumba yalivyokuwa wakati wa Sulemani, lakini tunajua kwamba kulikuwa na majumba kadhaa ya kifalme na, bila shaka, eneo la Hekalu. Lakini tena, mengi hayo ni ya kubahatisha.

Tutafafanua hilo katika hotuba inayofuata. Kisiasa, Daudi alikuwa na himaya kubwa. Tena, bado kulikuwa na eneo dogo la Wafilisti hapa ambalo lilikuwa chini ya utawala wa Israeli, lakini walikuwa kibaraka wa Israeli.

Na kisha hadi Syria, kulikuwa na falme za Syria ambazo zilikuwa chini ya utawala wa mfalme au zilizodhibitiwa moja kwa moja, hadi Mto Frati. Kwa hivyo, hii ilikuwa, chini ya Daudi na mwanzoni angalau chini ya Sulemani, kilele cha udhibiti wa Israeli wa kusini mwa Levant. Hata hivyo, kumbuka kwamba Wafoinike walidumisha eneo lao na, wakati fulani wakati wa utawala wa Sulemani, wakati nchi ya Kabbalah ilipojitenga nao, ilishuka hadi hapa.

Walikuwa na ukanda wa pwani, walitaka bandari, Israeli ililima mazao na mizeituni, na Wafoinike wangesafirisha hayo hadi masokoni ng'ambo ya Mediterania. Kwa hivyo, ulikuwa ushirikiano mzuri wa kibiashara, lakini kidini haukuwa makubaliano bora zaidi. Sasa Yerusalemu ni mji ambao umekuwa ukikaliwa kwa ukawaida tangu zamani kabla ya wakati wa Ibrahimu. Kama historia inavyorejea katika kipindi cha

Chalcolithic, wengine wanasema kipindi cha Neolithic, hata, hakika, kipindi cha Chalcolithic.

Kwa hivyo, uchimbaji huko Yerusalemu ni mgumu sana kufanya na ni mgumu sana. Utachimba chini mita nne na kugonga vyombo vya udongo vya Kirumi labda kutoka wakati wa Kristo na kisha mara moja kugonga mwamba wa msingi. Na ukisonga futi tano juu na kuchimba chini utapata Enzi ya Chuma na Enzi ya Shaba na labda hata vipande vya Chalcolithic kwenye mianya kwenye mwamba wa msingi.

Ilhali umbali wa futi tano tu, ungeapa kwamba ilikuwa ya zamani tu wakati wa Warumi. Naam, Warumi labda walijenga jengo hapo na kulisafisha hadi kuwa msingi wa mwamba na hivyo wakaondoa nyenzo zote za zamani. Kwa hivyo, Yerusalemu lazima ichimbwe kwa uangalifu sana, na wakati mwingine, kama ilivyo kwa uchimbaji wa Yigal Shiloh, kwa kweli ilibidi wafanye uchongaji wa tabaka kwenye meza ya vyombo vya udongo.

Hakukuwa na mpangilio wazi wa tabaka katika uwanja huo. Kwa hivyo, ni mahali pagumu kuchimba lakini pia ni moja ya sehemu muhimu zaidi za kuchimba kwa sababu historia nyingi za kibiblia zilifanyika hapa. Mnamo 2005, Eilat Mazar, mjukuu wa Benjamin Mazar, mmoja wa waanzilishi wa akiolojia ya Israeli, alichimba katika jiji la Daudi na kwa kweli akapata jengo kubwa lililoanzia mwisho kabisa wa kipindi cha Iron I au mapema sana cha Iron II.

Jengo hili lilikuwa na kuta nene sana. Lilichimbwa kwa sehemu tu na kuhifadhiwa kwa sehemu. Lakini anaamini amepata kuta za jumba la Daudi kwa sababu ya data iliyo katika Biblia pamoja na kile kilichopatikana ardhini.

Tena, taswira ya msanii, Leen Ritmeyer, ilichora hii kuhusu jinsi jumba la Daudi lilivyoonekana na labda kwa kiasi fulani likagunduliwa na Eilat Mazar. Ukuta huu wa madhabahu au kioo cha madhabahu hapa bado upo leo. Kwa hivyo, hii ndiyo hii.

Jumba la Daudi lingekuwa katika eneo hili hapa. Hapa linaelekea kusini, Bonde la Kidroni liko hapa kwenye mteremko wa mashariki wa jiji la Daudi. Hapa kuna uigizaji wa msanii wa Daudi akiangalia jiji lake.

Unaweza kuona mji wa Daudi ukiwa umeenea mbele yake na mtindo wa miji mikuu mirefu, ambayo tutazungumzia baadaye. Na miamba ya mbao inajulikana kielimu. Na kwa njia, ni picha ya Eilat Mazar, ambaye alichimba mengi ya haya, na tunam dai deni kubwa la shukrani.

Kwa bahati mbaya amefariki. Sasa tumezungumzia Khirbet Qeiyafa mara kadhaa. Hapa kuna mwonekano mwingine wa Khirbet Qeiyafa unaoangalia Bonde la Elah.

Huenda hii ikawa makao makuu ya Sauli au inaweza kuwa makao makuu ya Daudi baadaye alipokuwa mfalme. Kuna mjadala kuhusu tarehe halisi ya eneo hilo. Lilikaliwa kwa takriban miaka 50 hadi 100 tu.

Ilikuwa kazi fupi kiasi na ilihifadhiwa vizuri katika maeneo mengi. Mchimbaji Yossi Garfinkel anaonyesha hapa mfano wa udongo wa kaburi. Amebainisha katika makala mbalimbali kwamba hili ni kaburi la mfano la mapema sana linaloonyesha Hekalu la Sulemani la baadaye.

Na, bila shaka, hiyo ilipatikana, hii imerejeshwa kwa kiasi, hiyo ilipatikana Khirbet Qeiyafa. Na hapa kuna baadhi ya vyombo vya udongo vilivyopatikana hapo. Na hapa kuna moja ya malango ya vyumba vinne huko Khirbet Qeiyafa yanayoangalia Bonde la Elah.

Eneo muhimu sana. Ufinyanzi hapo na tarehe ya radiokaboni vimesababisha karibu uandishi upya wa vitabu vya kiada. Ghafila, una udhibiti wa Wayahudi juu ya Bonde la Elah la chini kwa sababu ni wazi kuwa ni eneo la Wayahudi.

Na hilo linatuambia si ufalme mdogo au Daudi anayetawala kutoka kwenye hema fulani la Bedouin. Huu ni ufalme halisi. Na walijenga vitu kama hivi hapa.

Hakika Yerusalemu ilikuwa na muundo mzuri zaidi kuliko walivyofikiria hapo awali. Hapa kuna baadhi ya vyombo vya udongo kutoka eneo hilo na tena picha zingine za eneo hilo. Hii ni sehemu ya jengo hilo la kati.

Huenda hicho kilikuwa kituo cha utawala au nyumba ya gavana, yeyote aliyetawala Shaarim wakati wa Sauli au Daudi. Sasa katika jiji la Daudi, ndani ya jiji, mahandaki haya mawili yalichimbwa. Yalichimbwa zaidi ya karne moja iliyopita, yapata miaka 110 iliyopita, mwaka wa 1914.

Na baadaye na mwanaakiolojia Mfaransa anayeitwa Raymond Bile. Alikuwa mwanaakiolojia Myahudi, mwanaakiolojia wa kwanza Myahudi kuchimba Yerusalemu. Na alichimba chini hadi kwenye mwamba na kupata handaki hizi mbili.

Tena, baadhi ya wasomi waliamini mara moja kwamba haya yawezekana yalikuwa mabaki ya makaburi ya kifalme ya nasaba ya Daudi. Sasa, tunajuaje hili? Naam, Nehemia sura ya 3 inaelezea uchunguzi wa usiku wa manane wa Nehemia wa kuta za Yerusalemu. Na Nehemia anapofika hapa kando ya kuta za mashariki, anasema, kinyume na makaburi ya wafalme.

Na mara tu Bile alipochimba haya, hapa ndipo eneo la jumla ambapo Nehemia angekuwa. Sasa, wanaakiolojia tofauti wana tafsiri tofauti. Wengi wao hawakufikiri haya yalikuwa makaburi.

Ni wazi kwamba zilikuwa zimechimbwa baadaye. Hapo awali zilipanuliwa mbali zaidi. Lakini Kathleen Kenyon, alipokuwa akichimba Yerusalemu katika miaka ya 1960, alifikiri kwamba zilikuwa mabirika.

Sasa huenda zilitumika kama mabirika baadaye katika historia yao ikiwa zingepigwa plasta, lakini hiyo ilikuwa matumizi ya pili. Matumizi ya awali yalikuwa tofauti. Na haikuwa hadi makala nyingine ya Geoffrey Zorn, ambaye aliandika tena kwenye silaha za Goliathi, alipoandika makala muhimu sana inayoonyesha kufanana na makaburi ya kifalme huko Hazori mwishoni mwa Kipindi cha Shaba.

Na naamini makaburi ya wafalme wa Uritu pia yanaiga mtindo huu wa sanaa ambapo una mahandaki haya yanayoingia kwenye mwamba. Kwa hivyo, kile tulicho nacho hapa, naamini, ni mabaki ya makaburi ya Daudi, Sulemani, na wafalme waliofuata, ambayo yaliibiwa na kuchimbwa kwa muda mrefu, mengi yakichimbwa, lakini bado, mabaki yake yapo kwa ajili yetu kuyaona leo. Kwa njia, unapoenda Israeli na kusema, Nataka kuona kaburi la Daudi, viongozi wengi hawatakupeleka hapa.

Watakupeleka mahali fulani kwenye Mlima Sayuni karibu na chumba cha juu, nao watasema, hili hapa kaburi la Daudi, na kukuonyesha sarcophagus, na unaweza kusimama hapo ukiwa umevaa yarmulke yako na kutazama hili. Ni wazi kwamba hili si kaburi la Daudi. Mlima Sayuni haukuwa Mlima Sayuni.

Leo si Mlima Sayuni wakati wa Biblia. Mlima Sayuni ndio kilele cha Kilima cha Magharibi. Jina lake halikutajwa vizuri.

Na kaburi hili hakika halikuwa kaburi la Daudi. Huenda kulikuwa na makaburi ya wafalme wa baadaye wa Yuda juu ya Mlima Sayuni kwa sababu ya jumba la Bustani ya Uza ambalo Manase na warithi wake waliishi, na hilo huenda lilikuwa juu ya Mlima Sayuni. Kwa hivyo, kunaweza kuwa na aina fulani ya sehemu ndogo au chembe ndogo ya ukweli hapo.

Baadhi ya wafalme wa baadaye wa Yuda na wafalme wa mwisho wa Yuda huenda walizikwa katika eneo hili, lakini si Daudi. Na tena, yapata miaka 20 iliyopita, Tom Levy wa Chuo Kikuu cha California, San Diego, alianza kutafiti na kuchimba shughuli za uchimbaji wa shaba katika nyanda za chini za Edomu kando ya Aravah upande wa Jordan wa mpaka wa kisasa na akapata mahali panapoitwa Khirbet en-Nahas, au magofu ya shaba, na akapata ngome yenye muundo mzuri sana na mfumo wa uchimbaji wa shaba. Ni wazi kwamba hii haikuwa operesheni ya Bedouin au operesheni ya kikabila.

Hii ilikuwa operesheni iliyopangwa vizuri sana na yenye utata iliyofanywa na ufalme wa kikanda. Ufalme gani? Je, ulikuwa Waedomu? Naam, hatufikirii hivyo. Huenda, zaidi ya yote, ilikuwa Waisraeli chini ya Daudi na Sulemani.

Baadaye, mbali zaidi kusini mwa Timna upande wa Israeli wa Aravah, Erez Ben-Yosef, Chuo Kikuu cha Tel Aviv, aligundua shughuli za ziada za uchimbaji wa shaba katika maeneo karibu na Timna. Hii ni Slaves Hill. Tuliona picha ya hii mapema.

Na tena, upimaji wa miale ya kaboni umeweka tarehe hii kuwa ya mwanzoni mwa karne ya 10, wakati wa Daudi.

Huyu ni Dkt. Jeffrey Hudon katika mafundisho yake kuhusu Akiolojia ya Kibiblia. Hii ni kipindi cha 16, Akiolojia na Daudi wa Kihistoria.